

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av Linköping kommuns
arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för
barns språkutveckling i svenska**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Linköping kommun. Syftet är att granska kvaliteten i huvudmannens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen är särskilt inriktad på huvudmannens arbete gentemot förskolor där annat språk än svenska dominerar. I Linköpings kommun ingår sex förskolor från ett förskoleområde i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Linköpings kommun i följande utsträckning:

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Huvudmannen skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens systematiska kvalitetsarbete avseende språkutvecklande arbete i förskola. Området omfattar också hur huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten samt vilket avtryck det får i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete

Huvudmannen genomför en egen kartläggning och skapar goda förutsättningar för rektor och förskolepersonal att kartlägga relevant information kring det språkutvecklande arbetet. Som underlag har huvudmannen tillgång till statistik över andelen barn med annat modersmål än svenska, barnens ålder och kön, socioekonomiska faktorer, lärartäthet, förskolepersonalens utbildning och kompetens. Huvudmannen tillhandahåller vidare ett observationsmaterial till förskolorna som genomförs för att kartlägga varje barns språkutveckling på hösten det år barnen fyller fem år och sedan våren efter, barnens sista läsår på förskolan. Huvudmannen sammanställer de kvantitativa delarna av resultaten på aggregerad nivå. Delar av resultaten från screeningar i svenska i förskoleklass används även som indikator på de äldre barnens språkutveckling. De yngre barnens språkutveckling började nyligen kartläggas med hjälp av ett språkutvecklingsmaterial för barn i områden med stor språklig och kulturell mångfald. Kartläggningen sammanställs dock inte på aggregerad nivå på motsvarande sätt som observationsmaterialet.

Huvudmannen fattar utifrån en analys av kartläggningen beslut om prioriterade utvecklingsområden för det språkutvecklande arbetet, och

sätter upp övergripande mål för detta. Dessa innefattar främst språkutvecklande förhållningssätt och ordförståelse. Exempelvis har samtliga förskolor under föregående läsår haft ett resultatmål kopplat till barns språkutveckling gällande att resultaten från observationsmaterial ska förbättras. Huvudmannens utvärdering under tidigt 2020-tal visade att kommunens förskolor behövde ett medvetet och gemensamt arbete med språkutveckling för att alla barn skulle ha lika förutsättningar i grundskolan. För att öka medvetenheten om ett språkutvecklande arbets- och förhållningssätt bland förskolepersonalen implementerade kommunen 2022 ett material där förhållningssättet konkretiseras i flera teman: Berättande, bokläsning, dialog och talutrymme, ordförråd och ordförståelse, förförståelse, läs- och skrivförberedande, vänta in och möta upp, leknärvaro samt vardags- och kunskapsrelaterat språk. Därefter såg huvudmannen att det språkutvecklande arbetet även behövde en tydlig inriktning och ett fokus i form av metoder för ordlärande. År 2024 började kommunen därför använda ett metodmaterial för ordlärande som ger barnen strategier för hur de ska göra när de möter nya ord. Huvudmannen såg i utvärderingarna efter ett års användning att materialet med strategier för att lära sig nya ord ofta var för avancerat för de yngre barnen. Därför bestämde huvudmannen att förskolepersonalen på avdelningarna med yngre barn i stället skulle börja arbeta med ett mer anpassat material för ordutveckling.

Huvudmannen följer löpande upp och dokumenterar hur väl utvecklingsarbetet faller ut och använder uppföljningarna för att utveckla förskolornas arbetssätt. Huvudmannens representanter följer främst upp resultaten genom kvalitetsprocessen Skolutveckling från mitten tillsammans med rektorer, stödfunktioner och förste förskollärare som träffas över områdesgränserna tre gånger per år. Där dokumenteras och följs resultat-, process- och strategimål upp och diskuteras. Därutöver har huvudmannens områdeschefer träffar med sina respektive rektorer enskilt varje månad för kortare avstämningar där bland annat språkutveckling är en återkommande punkt. Huvudmannen har identifierat att de yngre barnens språkutveckling är avgörande för barnens fortsatta språkande. Sedan 2026 har en logoped därför ett riktat uppdrag, utöver ordinarie tjänst, att arbeta mot det aktuella förskoleområdet specifikt. Logopeden observerar samtliga avdelningar med yngre barn och handleder regelbundet förskolepersonal på utvalda avdelningar i språkutvecklande förhållningssätt. Förskoleområdets två specialpedagoger stöttar övriga avdelningar med yngre barn. Logopeden och specialpedagogerna stöttar förskolepersonalen att identifiera och sätta upp konkreta mål för avdelningarnas språkutvecklande arbete utifrån huvudmannens material för språkutvecklande förhållningssätt och ordlärande för yngre barn. Förste förskollärare stöttar på samma sätt förskolepersonalen på avdelningarna

med äldre barn att identifiera och sätta mål utifrån huvudmannens material. Avdelningarnas mål relateras till de övergripande målen för det aktuella förskoleområdet som exempelvis handlar om att barnen ska förbättra sin kommunikation i svenska.

Huvudmannens stöd till rektorn

Huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten. Som stöd för rektorn i att organisera och genomföra det språkutvecklande arbetet har huvudmannen tagit fram riktlinjer, arbetssätt och dialogforum samt erbjuder fortbildning och tillgång till stödfunktioner. Riktlinjerna ger vägledning om bland annat rektorns, förskolepersonalens och stödfunktionernas respektive ansvar. Arbetssätten innefattar olika förhållningssätt och arbetsmetoder som främjar språkutveckling. Dialogforumet Skolutveckling från mitten ger rektorerna och stödpersonal från andra rektors- och förskoleområden möjlighet och tid för erfarenhetsutbyte, diskussion och reflektion. Som stöd till rektorerna i genomförandet finns en logoped och två specialpedagoger. Huvudmannen har även förstärkt ledningsgrupperna med fler biträdande rektorer och utökat antalet förste förskollärare i det aktuella förskoleområdet. Syftet är bland annat att de biträdande rektorerna och förste förskollärarna ska kunna utmana och stödja samt ha tid för att stötta det pedagogiska ledarskapet och det språkutvecklande arbetet.

Huvudmannen stöttar rektorn med hur läroplanens skrivningar om språkutveckling i svenska ska tolkas och omsättas i förskoleverksamheten. Stödet i tolkningen och konkretiserandet av läroplanen sker genom ovan nämnda riktlinjer, arbetssätt, dialogforum och stödfunktioner. Riktlinjerna ger exempelvis vägledning om hur bland annat rektorn, förskolepersonalen och stödfunktionerna ska arbeta i en flerspråkig miljö och hur de ska hantera balansen mellan språkutvecklande arbete i svenska respektive modersmål. Huvudmannen förmedlar genom sin riktlinje att barn som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjligheter att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Samtidigt anger riktlinjen att svenska ska vara det gemensamma språket i verksamheten. Hur balansen mellan svenska och modersmål ska hanteras i praktiken diskuteras i de pedagogiska utvecklingsgrupperna, där förskollärare och biträdande rektorer exempelvis diskuterar i vilka situationer svenska behöver vara det gemensamma språket och när barnens modersmål kan användas som stöd för förståelse och deltagande. Balansen mellan språkutvecklande arbete i svenska respektive modersmål är ett av huvudmannens mål som diskuteras på träffarna i Skolutveckling från mitten.

Avtryck i förskoleverksamheten

Huvudmannens stöd till förskolan får reella avtryck i det språkutvecklande arbetet i svenska i verksamheten. I samtliga intervjuer framkommer att huvudmannens riktlinjer om språkutvecklande förhållningssätt tydligt präglar verksamheten. Vidare beskriver de intervjuade förskollärarna att arbetet med de äldre barnens språkutveckling, utifrån huvudmannens arbetssätt med ordlärande, inte bara visar sig i deras språk, utan även i deras nyfikenhet, då de i större utsträckning vågar ställa frågor om sådant de inte vet eller förstår. Arbetet med det nya materialet för de yngre barnens ordutveckling har precis påbörjats och inte kunnat utvärderas än. De intervjuade förskollärarna är emellertid positiva till det då de säger att det är bättre anpassat till de yngre barnen och arbetet med dem. Arbetet utgår bland annat från högläsning, varifrån ord plockas ut och sedan återanvänds i olika sammanhang, exempelvis i skapande, sånger och vardagliga praktiska situationer.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens samarbete med rektorn i arbetet både med kompetensförsörjning och med kompetensutveckling. Området omfattar kompetens såväl gällande svenska som språkutvecklande arbetssätt samt förutsättningar för att genomföra och befästa erbjuden kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens arbete med kompetensförsörjning

Huvudmannen arbetar nära rektorerna i frågor om kompetensförsörjning och de har en gemensam bild av behov och förutsättningar. Genom återkommande dialoger om kompetensförsörjning har huvudmannen och rektorerna identifierat både befintlig kompetens och vilka behov som finns.

Huvudmannen har exempelvis sett att andelen behöriga förskollärare i det aktuella förskoleområdet varit lägre än genomsnittet i kommunen och har därför tilldelat mer medel för att öka andelen. För att stärka kompetensförsörjningen och göra förskollärartjänsterna mer attraktiva har huvudmannen sett till att förskollärarna har möjlighet att studera relevanta högskolekurser på arbetstid – både individuellt och i grupp genom uppdragsutbildningar. I samma syfte har huvudmannen tydliggjort hur mycket planeringstid förskollärarna ska ha och att det ska vara schemalagt, samt följt upp att den faktiskt används till planering.

Beakta att personalen har tillräckliga kunskaper i svenska vid rekrytering

Huvudmannen har rutiner för att beakta och följa upp nyanställdas kunskaper i svenska. För detta har huvudmannen gemensamma rutiner som tillämpas vid rekrytering. Rekryteringen inleds med ett digitalt språktest som genomförs med all förskolepersonal som ska arbeta i barngrupp. Såväl tillsvidare-, som visstids- och timanställda gör språktestet. Vid referenstagning efterfrågas den sökandes språkkunskaper i svenska. Sedan gör rektorn en bedömning av den sökandes svenska vid intervjutillfället. Vid behov diskuterar rektorn med den sökande vilka delar av svenskan hen upplever som svåra med krav om att delta i kommunens fortbildning i yrkessvenska. Rektorn följer sedan upp nyanställdas svenska, och hur det har gått med eventuell fortbildning i densamma, i samband med medarbetarsamtalen. Frågan om den egna språkliga förmågan finns med i medarbetarsamtalsunderlaget för alla medarbetare. Huvudmannen följer upp via områdeschefens dialoger med rektorn.

Huvudmannens arbete med kompetensutveckling

Huvudmannen kartlägger regelbundet, tillsammans med rektorerna, personalens kompetensutvecklingsbehov gällande språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket. Huvudmannen följer upp förskolepersonalens kompetensutvecklingsbehov via rektorerna, logopeden och specialpedagogerna samt Skolutveckling från mitten. Via rektorerna följer huvudmannen upp behoven av både språkutvecklande kompetens och kompetens i svenska. Via logopeden och specialpedagogerna följer huvudmannen främst frågor om behov av kompetensutveckling i språkutvecklande arbetssätt. Utöver de senaste årens kompetensutveckling i huvudmannens språkutvecklande arbetssätt, som varit riktad mot både förskollärare och barnskötare, har förskollärarna haft ytterligare insatser eftersom förskolläraryuppdraget har förstärkts och förtydligats i Läroplanen. Utvald förskolepersonal har nyligen deltagit i en fortbildning om språkutvecklande förskola och vidareförmedlat sina lärdomar på respektive förskola. Vidare arrangerar huvudmannen en

återkommande fortbildningsinsats på terminsbasis om språkutvecklande arbetssätt för rektorerna och deras ledningsgrupper som logopeden ansvarar för. För tillfället kartlägger huvudmannen vilka behov av kompetensutveckling som barnskötarna säger att de har genom att de får beskriva vad de tycker är svårt i arbetet.

Huvudmannen skapar förutsättningar som gör att förskolepersonalen får faktiska möjligheter att delta i kompetenshöjande insatser i språkutvecklande arbetssätt och svenska. Huvudmannen avsätter tid för kompetensutveckling och förlägger insatserna till schemalagd arbetstid så att personalen har möjlighet att delta. Kompetensutvecklingen organiseras bland annat genom reflektionsgrupper, studiedagar och återkommande stöd från logoped och specialpedagoger. Mot bakgrund av det språkutvecklande arbetet har det aktuella förskoleområdet även en extra studiedag för kompetensutveckling jämfört med övriga förskoleområden. De kompetenshöjande insatserna i svenska sker i enlighet med ett rullande årshjul under åtta heldagar under en termin.

Kompetensutvecklingen utgår från identifierade behov och uppsatta mål med en tydlig ansvarsfördelning och huvudmannen följer upp om insatser har haft avsedd effekt. Förskolepersonalens behov av kompetensutveckling identifierar huvudmannen fortlöpande inom det systematiska kvalitetsarbetet. Huvudmannens övergripande mål med kompetensutvecklingen är att kvalificera och stärka arbetet med språkutvecklande förhållningssätt och tillhörande metoder. Rektorerna identifierar sedan sina konkreta mål för det språkutvecklande arbetet på avdelningarna i dialog med förskolepersonal, logoped och specialpedagoger. Målen sätts i relation till de delar av förhållningssättet och arbetsmetoderna som är aktuella för tillfället. Vilken förskolepersonal som tar del av kompetensutvecklingen i svenska bestäms i enskild dialog med rektorn. Områdeschefen och rektorerna diskuterar regelbundet hur olika kompetensutvecklingar fortlöper, framför allt inom ramen för Skolutveckling från mitten. Ett övergripande resultat som huvudmannen tagit del av från rektorerna om kompetensutvecklingen är att de språkutvecklande förhållnings- och arbetssätten är välintegrerade och självklara delar av förskolepersonalens arbete. Utöver att barnens positiva språkutveckling syns i observationsmaterialet, märker huvudmannen i exempelvis reflektionerna som görs i samband med utvärderingarna av arbetet att förskolepersonalen har anammat det språkutvecklande arbetet. I fråga om fortbildningen i svenska konstaterar huvudmannen, via rektorerna, att medarbetarna lättare förstår varandra och blir tryggare i samtalen med barnen. Huvudmannen konstaterar även att förskolorna har blivit språkutvecklande arbetsplatser där det är accepterat att säga att man

inte förstår, att fråga om ord och begrepp och att få språkligt stöd av kollegor.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Bjertner Olsson

Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Bjertner Olsson

X Fredrik Holmqvist

Föredragande
Signerat av: Fredrik Holmqvist

I handläggningen av ärendet har även utredare Jenny Bergman Westling deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Språklagen (2009:600)

Språket i förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §). Häre ingår såväl kommunala huvudmän som enskilda huvudmän som bedriver förskola.

Skollagen (2010:800)

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som gäller för den verksamhet som huvudmannen ansvarar för (2 kap. 8 §).

Det är huvudmannen som ska se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller och att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 a §).

Vad gäller förskoleverksamhet specifikt ska huvudmannen se till att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek (8 kap. 8 §).

Vidare ska huvudmannen, med utgångspunkt i att de nationella målen för verksamheten uppfylls, systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. För det fall att det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5 och 7 §§).

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2018:50) om läroplanen för förskolan (Lpfö 18 reviderad 2025)

Det framgår av läroplanen att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. De ska få lyssna till högläsning och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om texter och bilder. Förskolan ska också uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt och barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt få möjlighet att leka med ord (1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Förskolans uppdrag, språk, kommunikation och skapande)

Det framgår vidare av läroplanen att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla vissa förmågor:

- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,

- intresse för litteratur, berättelser, bilder och texter samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för bokstäver och för att lära sig läsa samt förståelse för hur skriftspråk och symboler kan användas för att förmedla budskap samt
- utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Mål).

Det anges vidare i läroplanen att förskollärare ansvarar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation, samt får förutsättningar att utveckla intresse för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Arbetslaget ska i sin tur stimulera barnens språkutveckling och intresse för läsning (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Riktlinjer)

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektion genomför en granskning av 30 huvudmän runt om i landet. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Linköpings kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen genomförde intervjuer med personal i verksamheten och representanter för Linköpings kommun den 27 augusti 2026. Besöket genomfördes av utredarna Fredrik Holmqvist och Jenny Bergman Westling.

Linköpings kommun har 168 000 invånare. Barn- och ungdomsnämnden och Utbildningsförvaltningen ansvarar för förskoleverksamheten. I kommunens förskoleverksamhet finns cirka 6000 barn, varav cirka 530 barn på de sex utvalda förskoleenheterna vårterminen 2026. Av dessa barn har merparten ett annat modersmål än svenska. Förskoleenheterna är fördelade på två rektorer och hade, när granskningen gjordes, 32 legitimerade förskollärare och 63 barnskötare. De sex förskoleenheterna på de två rektorsområdena utgör ett förskoleområde.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med förskollärare
- En gruppintervju med rektorer
- En gruppintervju med personal med särskilt ansvar för språkutveckling
- En gruppintervju med representanter för huvudmannen
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla 30 huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2027.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Skolinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att genomföra en granskning avseende förskolors arbete för att stimulera barns språkutveckling i svenska, med fokus på huvudmannens arbete. Granskningen inriktar sig särskilt mot huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I förskolan har personalen en bärande roll för barns språkutveckling i svenska, vilket ställer höga krav både på deras egna språkliga resurser och på deras kompetens att leda ett systematiskt språkutvecklande arbete. Forskning visar att långsiktig kompetensutveckling, avsatt tid för personalen för analys och reflektion av det egna arbetet och en engagerad ledning är framgångsfaktorer för att stärka det språkutvecklande arbetet med barnen. Enligt skollagen är huvudmannen övergripande ansvarig för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Fokus för granskningen är således huvudmäns arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för barns utveckling i svenska.

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet?
- II. I vilken utsträckning är huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska av god kvalitet?